

**VOETBAL
VLAANDEREN**

**SPORT.
VLAANDEREN**

Grensoverschrijdend gedrag in voetbal

Webinar 09/02/2023

Voetbal Vlaanderen –
Ismail Eddegdag

Inhoud bijscholing

Inleiding

Opwarmertje

Waar denk jij aan bij grensoverschrijdend
gedrag in de sport?

Actualiteit

Naakt douchen of niet: zo gaat het eraan toe in Vlaamse sportclubs

Vanwalleghem: "Mentale en fysieke mishandeling mag in geen enkele sport"

KV Oostende ontslaat jeugdtrainer na 'Lul van de week'-incident

Nieuwe getuigenissen over misbruik in de sport: "Heb hele palet meegemaakt, tot verkrachting toe"

Bijna 3 op de 4 jonge Belgische sporters ervaren minstens 1 keer een vorm van grensoverschrijdend gedrag

En jij...

Zijn er incidenten of artikels waar jij spontaan aan denkt?

Uitgangspunt

- Sport moet **leuke** en **veilige omgeving** zijn voor kinderen, jongeren en (kwetsbare) volwassenen
- **Elk volwassen persoon** heeft een preventieve en reactieve rol en verantwoordelijkheid om deze omgeving te creëren en te behouden
- **Wegkijken** of **niet reageren** bij vermoedens, incidenten of meldingen is **geen optie**

Praktische afspraak: de termen *pleger (P)* en *slachtoffer (S)* worden tijdens deze opleiding op een educatieve manier gebruikt om eenvoudig en helder aan te duiden wie (vermoedelijk) een handeling stelt (*P*) en op wie (vermoedelijk) het handelen is gericht (*S*). Het houdt geen enkel oordeel in over schuld of waarheid.

welke belangen die nu belangrijk
in het leven van onze studenten zijn.

Regelgeving

- VN Verdrag inzake de Rechten van het Kind, art 19.1:
  - (...) *het kind te beschermen tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik, zolang het kind onder de hoede is van de ouder(s), wettige voogd(en) of iemand anders die de zorg voor het kind heeft.*
- Bondsreglement, art. B3.11: Clubs en hun leden zijn er verder toe gehouden:
  - 2°: *te waken over de veiligheid en de integriteit van de spelers en toeschouwers, in het bijzonder van minderjarigen;*

Regelgeving

- Bondsreglement boek V

https://belgianfootball.s3.eu-central-1.amazonaws.com/s3fs-public/rbfa/docs/pdf/reglement/bondsreglement_reglement_federal/KBVB_bondsreglement_Boek_V voetbalvlaanderen.pdf

TITEL 12 – GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG	109
1 Bevoegheid en procedure grensoverschrijdend gedrag	109
1.1 Voor aangeslotenen (in intern reglement)	109
1.2 Voor niet-aangeslotenen (afzonderlijke verklaring / overeenkomst)	109
2 Definiering tuchtrechtelijk sanctioneerbare gedragingen	110
3 Aangifte van grensoverschrijdend gedrag	111
4 Tuchsancities	112
5 Ordemaatregel	112

1. Grensoverschrijdend gedrag in de sport

Grensoverschrijdend gedrag in de sport

1. Fysiek geweld
2. Psychisch geweld
3. Seksueel geweld
4. Pesten
5. Verwaarlozing

(bron: WHO en IOC)

1. Fysiek geweld

= elk feit waarbij een persoon fysiek wordt bedreigd of aangevallen

Zoals: slaan, schoppen, bijten, het toebrengen van brand- of snijwonden, krabben, schudden, ...

Voorbeelden in het voetbal:

- een coach dwingt speelsters om door te trainen of te spelen met een blessure of tegen doktersadvies in
- een teamgenoot/tegenstander duwt of slaat een speler tijdens of na een felbevochten wedstrijd
- Een medetrainer legt een fysieke straf op aan of gooit een voorwerp naar een speler die de training verstoort

2. Psychisch geweld

= elk feit waarbij een persoon psychisch wordt bedreigd of aangevallen

Zoals: schreeuwen, uitschelden, kleineren, vernederen, bedreigen, chanteren, afwijzen, opsluiten, onterechte ernstige beschuldigen, ...

Voorbeelden in het voetbal:

- een trainer laat een speler de 'Lul van de week'-t-shirt dragen wanneer die de penalty-cup op training verliest
- een teamgenote chanteert een speelster om zichzelf terug te trekken uit een selectieprocedure
- een ouder dreigt ermee hun voetballende zoon of dochter te negeren/op de parking achter te laten na verlies van een wedstrijd

3. Seksueel geweld

= elke vorm van ongewenst verbaal, non-verbaal of lichamelijk gedrag met een seksuele connotatie dat als doel of gevolg heeft dat de waardigheid van een persoon wordt aangetast of een bedreigende, vijandige, beledigende, vernederende of kwetsende omgeving wordt gecreëerd

Zoals: (naar gelang de graad van fysiek contact) seksuele intimidatie, seksueel misbruik, poging tot verkrachting, en verkrachting

Voorbeelden in het voetbal:

- Een speler maakt stiekem een filmpje van een teamgenoot onder de douche
- Een trainer stuurt seksueel getinte berichten en foto's naar een speler
- Een sporter streelt de binnen kant van de dijen van een medesporter op weg naar een wedstrijd.

4. Pesten

= *ongewenst, herhaald en opzettelijk agressief gedrag, meestal onder leeftijdsgenoten en gekenmerkt door een ongelijke (of als ongelijk ervaren) machtsverhouding*

Zoals: bedreigingen, geruchten of onwaarheden verspreiden, iemand fysiek of verbaal aanvallen, iemand opzettelijk uitsluiten ...

Voorbeelden in het voetbal:

- Een teamgenoot plast elke keer tijdens het douchen tegen de benen van een speler en zet anderen aan om hetzelfde te doen. Ze stelen zijn sporttas, die hij pas terugkrijgt als hij *“Ik ben een pispaal”* zegt terwijl een teamgenoot het filmt.
- Sporters sluiten een teamgenoot uit, lachen haar uit wanneer ze oefeningen fout uitvoert en sluiten haar in de douches op na een wedstrijd.

5. Verwaarlozing

= elke situatie waarin een volwassene niet, onvoldoende of verkeerd ingaat op de lichamelijke, emotionele en educatieve basisbehoeften van een kind of jongere

Zoals: een tekort aan aandacht voor kleding, voeding, hygiëne, medische verzorging, slaap (lichamelijk), of aan gepaste aandacht of genegenheid (emotioneel)

Voorbeelden in het voetbal:

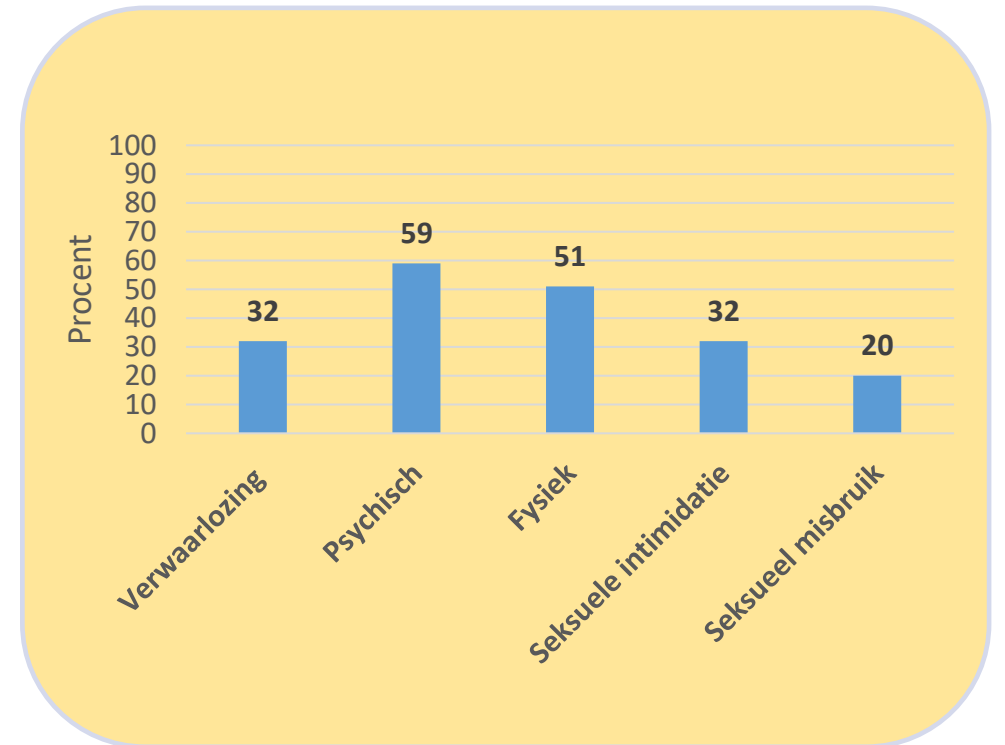
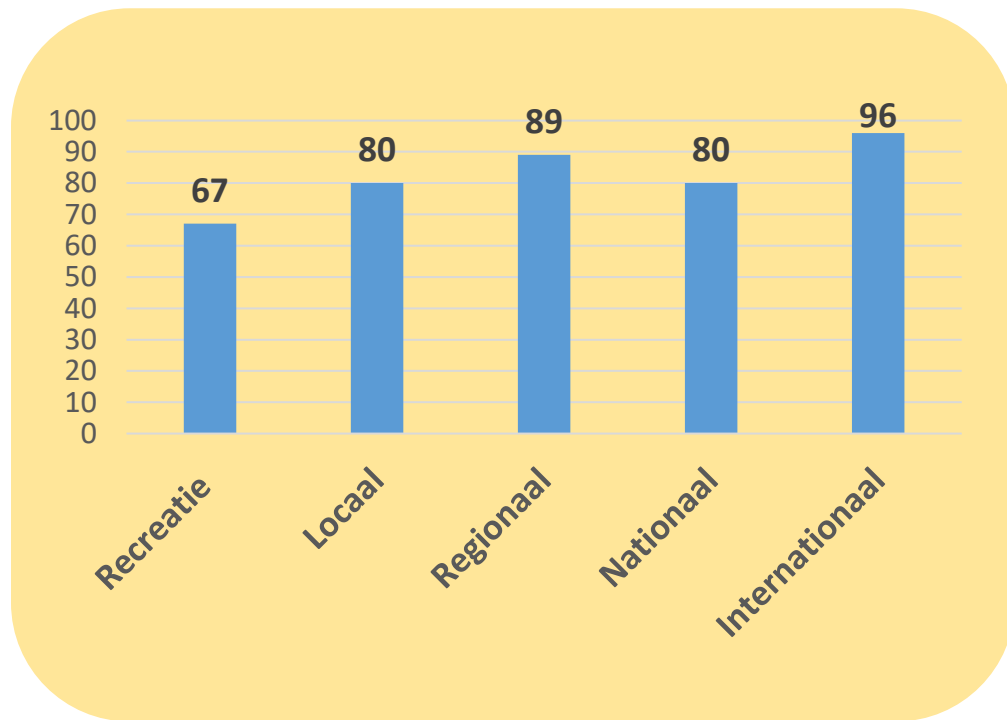
- Een medetrainer schenkt geen aandacht of zorg aan een speler die ziek is of medische zorg nodig heeft
- Een trainer grijpt niet in wanneer een speler zichzelf een te streng voedingschema oplegt
- Een begeleider ontnemt slaap van een speler bij wijze van straf tijdens een stage

Overleg

Hoe vaak denk jij dat
Fysiek/Psychisch/Seksueel/Verwaarlozing/Pesten
voorkomen in de sport?

Prevalentie (Vertommen, 2021)

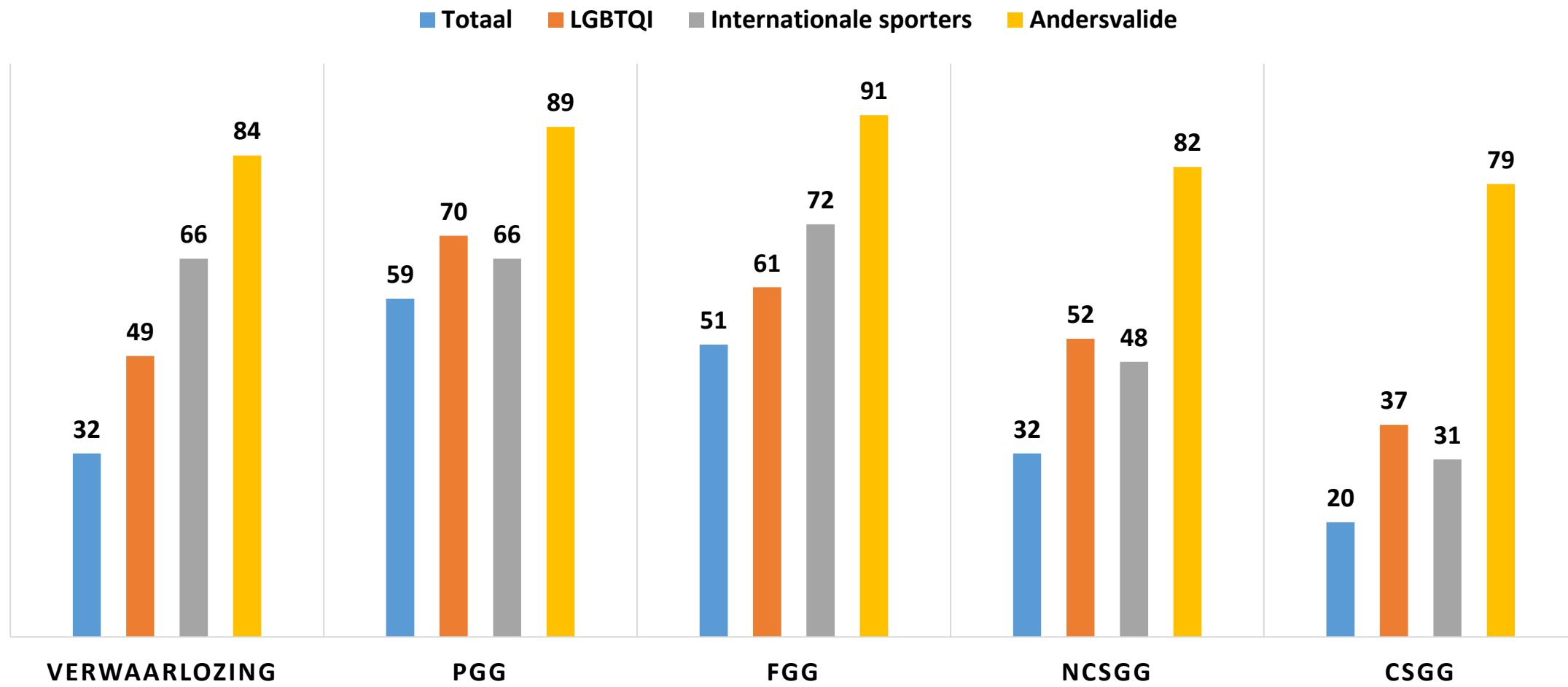

MEISJES = 70%

JONGENS = 82%

Kwetsbare groepen

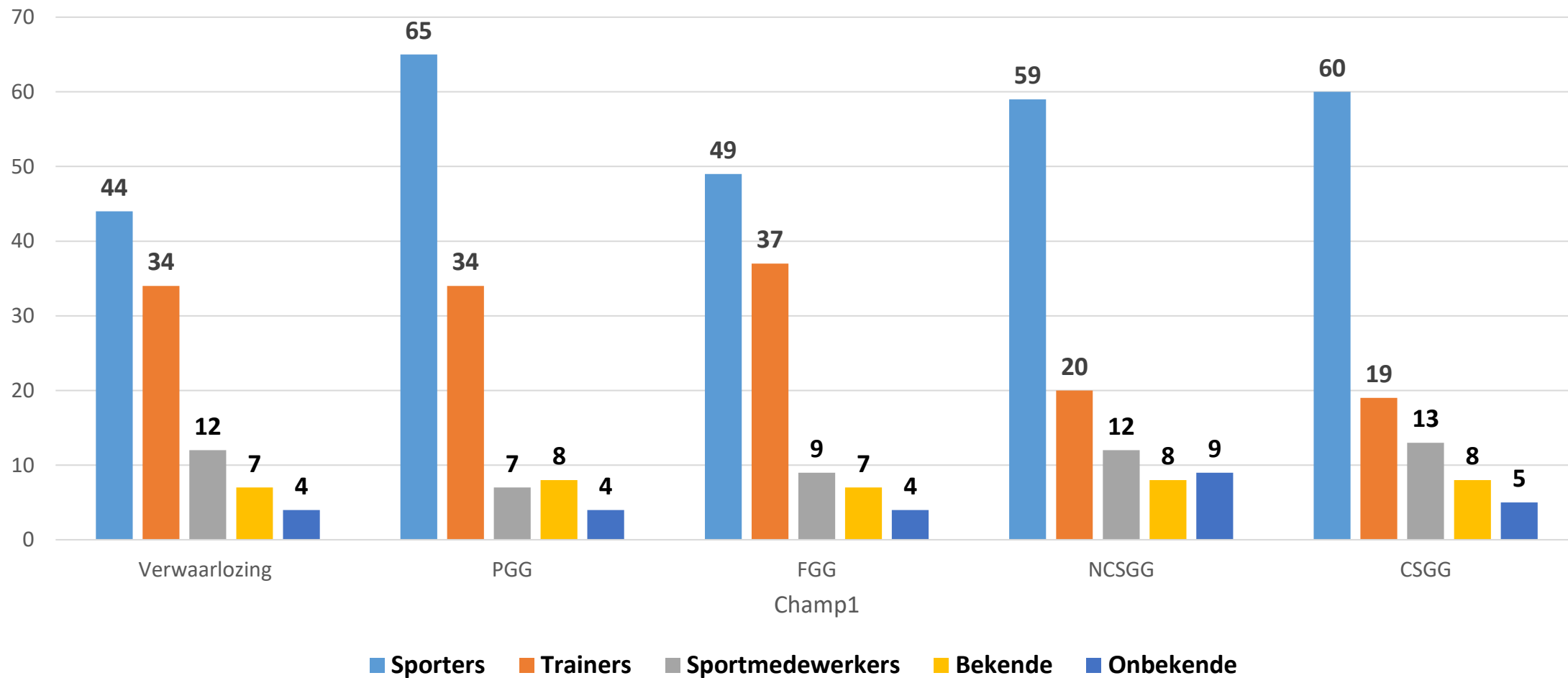

Overleg

Wie wordt er volgens jou het vaakste als pleger vermeld?

Plegers

Risicofactoren

- Gelegenheden: douches, kleedkamers, aanrakingen, verplaatsingen, overnachtingen,..
- Win-at-all-cost cultuur
- Angst voor sportieve gevolgen na onthulling of melding
- coach-sporter asymmetrische relatie
- Machtsmisbruik
- Negatieve groepsdynamiek
- Isolatie of weinig/geen supervisie
- ...

Impact op de sporter

- **Fysiek en mentaal welzijn**
  - Blessures, eetproblemen, zelfverwonding, soa's, ongewenste zwangerschappen
  - Negatief zelfbeeld, wisselende gemoedstoestanden, angst, depressie, zelfmoord gedachten/plan/pogingen
- **Gedrag in de sport**
  - Verminderde trainingsmotivatie
  - Gedaalde sportprestaties
  - Meer kans op valsspelen
  - Drop-out (en evt. weggevallen inkomsten)

Impact op de club

- Verlies van spelers
- Verminderde sportprestaties
- Imago- en reputatieschade
- Verlies van sponsors/inkomsten
- Verlies van vertrouwen van fans/publiek/samenleving

Beschermingsfactoren

- Kennis over de thema
- De steun van één volwassene
- Positieve groepsdynamiek
- Praktische en emotionele ondersteunende sociaal netwerk

Signalen

SLACHTOFFER

- Onverklaarbare of ongewone verwondingen: bv. blauwe plekken, littekens, krassen ...
- **Plotse gedragsverandering of gemoedstoestand:** bv. agressief worden, zich terugtrekken, beschaamd zijn ...
- **Vermijden** van sommige situaties of specifieke personen
- **Geheimzinnig** doen: bv. stoppen met vertellen of zwijgen als volwassene binnenkomt
- Zichzelf **minderwaardig** vinden
- Zich **afzonderen** van het team, vrienden ...
- Iemand **zegt** grensoverschrijdend gedrag te hebben gezien, gehoord of meegemaakt

Signalen

PLEGER

- Sporters **uitkiezen** voor ‘speciale behandeling’
- Meer aandacht geven aan het **resultaat**, zonder aandacht te geven aan welzijn
- **Situaties** opzoeken waar (collegiaal) toezicht en sociale controle moeilijk of onmogelijk zijn
- **Ongepaste** taal gebruiken bv. seksueel getinte opmerkingen geven
- De **privacy** van sporters niet respecteren: bv. in kleedkamer of tijdens 1-op-1 gesprekken
- **Niet bezorgd** zijn wat kinderen aan het doen zijn of waar ze zijn
- Zich **niet houden aan gedragscodes** en dat niet problematisch vinden

2. Reageren op grensoverschrijdend gedrag

Overleg

Waarom is het moeilijk om als
trainer/bestuurder/... in te grijpen?

Reageren op grensoverschrijdend gedrag

- Onderscheid vermoeden, onthulling en vaststelling:
  1. **Vermoeden:** je vangt zelf verontrustende signalen op of iemand deelt deze met jou
  2. **Onthulling:** iemand neemt jou in vertrouwen en suggereert of vertelt over grensoverschrijdend gedrag dat ze hebben gezien, gehoord of meegemaakt
  3. **Vaststelling:** je ziet zelf een incident (licht of ernstig) gebeuren
- Schat altijd éérst het acute gevaar in. Indien nodig, contacteer de club-API of bel de politie of hulpdiensten (112)
- Reageer op basis van de vier R's: **Recognise – Respond – Record – Refer**

Reageren op grensoverschrijdend gedrag

VERMOEDENS

ONTHULLINGEN

VASTSTELINGEN

RECOGNISE

- **Herken** signalen, wees oplettend, kijk niet weg

RESPOND

- **Reageer** naar het slachtoffer en (eventueel) de pleger

RECORD

- **Noteer** wat je weet, gezien, gehoord en gedaan hebt
- **Registreer** meldingen

Refer

- **Verwijs door** naar club-API, andere verantwoordelijke en/of federatie-API

1. Reageren op een **VERMOEDEN**

RECOGNISE

- Beschouw vermoedens altijd als een bezorgdheid: *“Don't go home worrying”*

RESPOND

- Spreek de persoon (S) aan, vraag hoe het met hem/haar gaat, en vraag of je iets voor de persoon kan doen
- Indien de persoon zegt dat alles oké is, respecteer dit, en maak duidelijk dat hij/zij later opnieuw bij jou terecht kan

RECORD

- Breng orde in de signalen die het vermoeden hebben opgewekt (*wat merk ik, sedert wanneer, sluit het aan bij eerdere signalen ...*) en noteer
- 100% zekerheid krijgen is niet jouw taak

Refer

- Bespreek een vermoeden en jouw reactie altijd met de club-API, andere verantwoordelijke en/of federatie-API

2. Reageren op een ONTHULLING

RECOGNISE

- Wees oplettend voor verschillende vormen van onthulling: (non-)verbaal, (in)direct

RESPOND

- Blijf zelf kalm, voorzie voldoende tijd en een veilige plaats en ga het gesprek aan
- Stel open vragen en luister zonder te oordelen
- Bied steun, geef aan dat je het ernstig neemt en vraag wat je kan doen om te helpen
- Beloof geen geheimhouding, wel discretie

RECORD

- Noteer wat je weet, gezien, gehoord en gedaan hebt
- 100% zekerheid krijgen is niet jouw taak

Refer

- Bespreek de onthulling en jouw reactie altijd met de club-API, andere verantwoordelijke en/of federatie-API

3. Reageren op een VASTSTELLING

RECOGNISE

- Wees oplettend voor alle types én gradaties van grensoverschrijdend gedrag
- Reageert meteen en kordaat op milde incidenten, dit vermijdt escalatie en normalisering

RESPOND

- Blijf zelf kalm en reageer naargelang de ernst van het incident

MILD GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG

- Kwetsende opmerkingen, beledigen, kleineren
- Ongepaste seksuele vragen stellen
- Met voorwerpen slaan of gooien, niet gericht op iemand

- ...

ERNSTIG GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG

- Iemand slagen of fysiek aanvallen
- Voyeurisme, wraakporno, aanranding,
- Herhaaldelijk vernederen en dreigen

- ...

3. Reageren op een VASTSTELLING

MILD GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG

RESPOND

- Reageer kortdaat, maar overreageer niet
- Vraag indien nodig collega's om hulp, bij twijfel of om veiligheid en rust te garanderen
- Ga rustig en met een openhouding in dialoog met de **pleger**:
  1. Benoem wat je zag en ga op zoek naar de oorzaak van het ongewenst gedrag
  2. Begrens de situatie: zeg spécifiek welk (deel van het) gedrag ongepast is en waarom
  3. Geef een alternatief: zeg welk gedrag gepast of gewenst is en waarom
  4. Maak afspraken: zeg expliciet wat de gevolgen zullen zijn bij het niet naleven van de afspraken
- Geef aan het **slachtoffer** aan dat je het ernstig neemt:
  1. Spreek de persoon aan, vraag hoe het met hem/haar gaat, en vraag of je iets voor de persoon kan doen
  2. Vraag of hij/zij iemand wil contacteren
  3. Indien de persoon zegt dat alles oké is, respecteer dit, en maak duidelijk dat hij/zij later opnieuw bij jou, de club-API of een andere verantwoordelijke terecht kan

RECORD & REFER

Noteer en bespreek de vaststelling en jouw reactie altijd met de club-API, andere verantwoordelijke en/of federatie-API

3. Reageren op een VASTSTELLING

ERNSTIG GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG

RESPOND

- Bij acuut gevaar, bel de politie of hulpdiensten (112) en garandeer je eigen veiligheid en die van anderen
- Vraag **altijd** collega's om hulp, om de veiligheid en rust te garanderen
- Contacteer **meteen** de club-API, een andere verantwoordelijke en/of federatie-API
- Bewaar afstand tot de **pleger**, vermijd fysiek contact (enkel in nood om verdere ernstige schade te voorkomen) en maak geen plotse of onverwachte bewegingen
- Ontferm je over het **slachtoffer**
  1. Reageer rustig, ondersteunend en maak duidelijk dat je dit ernstig neemt en beloof dat je zal helpen
  2. Breng hem/haar naar een rustige plaats
  3. Bied de nodige hulp aan: *naar huis bellen, kledij of persoonlijke spullen halen, glas water ...*
  4. Verwittig steeds de ouders bij slachtoffers onder de 18 jaar, tenzij bij ernstige aanwijzingen dat dit bijkomend schadelijk zou zijn
  5. Schets wat er gaat gebeuren: *de politie is verwittigd en arriveert binnen 15 min, er komt iemand van slachtofferhulp, je ouders zijn onderweg ...*
  6. Geef de contactgegevens mee van de club-API, een andere verantwoordelijke of de federatie-API

RECORD & REFER

Noteer en bespreek de vaststelling en jouw reactie altijd met de club-API, andere verantwoordelijke en/of federatie-API

Oefencase 1

Op een avond stuurt één van jouw spelers je een bericht op Whatsapp met een aantal screenshots. De speler zegt dat deze afbeeldingen de ronde doen binnen het team en dat het screenshots zijn van een chatgesprek tussen een andere coach en een teamgenoot, waarin de coach seksueel getinte berichten stuurt en vragen stelt aan de speler.

RECOGNISE

- Welke **type** GG kan dit zijn?
- Is dit een **vermoeden / onthulling / vaststelling**?
- Welke **ernstinschatting** zou je maken? Oké – mild – zwaar – ernstig

RESPOND

- Zou je **reageren** naar pleger/slachtoffer, en hoe?

RECORD

- Wat **noteer** je?

REFER

- Met wie **bespreek** je het?

Oefencase 2

Na afloop van een training zie je op de parking dat een speelster van een ander team in de club maar moeilijk op haar fiets geraakt, ze lijkt pijn te hebben aan haar rechterbeen. Uiteindelijk stapt ze toch op haar fiets en rijdt ze naar huis. Twee dagen later zie je diezelfde speelster op het veld naast dat van jou trainen, ze heeft het zichtbaar lastig, haar coach laat begaan en gaat onverstoord verder met de training.

RECOGNITIE

- Welke **type** GG kan dit zijn?
- Is dit een **vermoeden / onthulling / vaststelling**?
- Welke **ernstinschatting** zou je maken? Oké - mild - zwaar - ernstig

RESPOND

- Zou je **reageren** naar plegger/slachtoffer, en hoe?

RECORD

- Wat **noteer** je?

REFER

- Met wie **bespreek** je het?

3. Hulp en ondersteuning

Hulp en ondersteuning Voetbal Vlaanderen

- Federatie API's: ismail.eddegdag@voetbalvlaanderen.be
- Meldpunt: meldpunt@voetbalvlaanderen.be en 02/4771222

- Bijscholing **Zeg neen tegen pesten**. Gratis! Inschrijven via Totara
  - Voorjaar 2023

- Workshops discriminatie en racisme (7 december + voorjaar 2023)

<https://www.voetbalvlaanderen.be/trainer/bijscholingen/ethisch-sociaal-voor-iedereen-binnen-voetbal/discriminatie-en-racisme>

- Veilig Voetbalklimaat creëren als trainer (18/10 + 9/11 + 17/11)

<https://www.voetbalvlaanderen.be/trainer/bijscholingen/ethisch-sociaal-voor-iedereen-binnen-voetbal/veilig-voetbalklimaat-creeren>

Club-API

Het aanstellen van een club-API is geen overbodige luxe, maar een onmisbare schakel om van jouw club een plek te maken waar respect, tolerantie en vertrouwen centraal staan. Daarom zal het hebben van een API vanaf seizoen 23/24 een vereiste zijn op clubniveau.

- Overzicht van de verschillende online sessies vind je op de website van Voetbal Vlaanderen
  - <https://www.voetbalvlaanderen.be/trainer/specifieke-opleidingen/club-api>
- In het voorjaar van 2023 zullen er ook nog enkele online/fysieke sessies georganiseerd worden. De data worden in de komende weken aangekondigd.

Hulp en ondersteuning

Extern

- Gratis e-learnings UEFA: <https://www.rbfa.be/nl/over-ons/football-social-responsibility-strategy/child-safeguarding/workshops>
  - Bewustmakingsmodule Veilig Voetbalklimaat
  - Module voor trainers
  - Module voor vrijwilligers/ staf/personeel
  - Module voor Aanspreekpersoon Integriteit (API)
  - Andere nuttige modules
- Centrum Ethiek in de Sport – www.ethischsporten.be
- Hulplijn www.1712.be voor vragen over geweld, misbruik en kindermishandeling
- Noodnummer 112: onmiddellijke hulp van brandweer, ambulance of politie

Grenswijs

GRENSWIJS

MAAK JE BELEID REAGEER OP SITUATIES

HOE MERK JE BIJ KINDEREN EN JONGEREN SEKSUEEL GRENDOVERSCHRIJDEND GEDRAG OP?

OBSERVATIECRITERIA EN VRAGEN OM HET GEDRAG HELDER TE KRIJGEN

ROL VAN DE VERTROUWENSPERSOON BIJ GRENDOVERSCHRIJDEND GEDRAG

TUCHT NA GRENDOVERSCHRIJDEND GEDRAG

VERMOEDEN, ONTHULLING OF VASTSTELLING VAN (SEKSUEEL) GRENDOVERSCHRIJDEND GEDRAG: DETECTIE

MAAK BELEID ROND INTEGRITEIT EN BETREK JE TEAM

Met Grenswijs stel je een beleid op voor agressie, pesten én seksueel grensoverschrijdend gedrag. Of positief gezegd: deze tool helpt je bij een beleid rond fysieke, emotionele en lichamelijke integriteit.

▶ [Ontdek Grenswijs in een filmpje](#)

MAAK JE BELEID

Richtlijnen

- [Wat is een beleid grensoverschrijdend gedrag?](#)
- [Wat is een beleid seksuele gezondheid?](#)
- [Wat is een agressiebeleid?](#)

Tools om beleid te maken

- [Scan je beleid](#)
- [Maak je beleidsplan](#)

REAGEER OP SITUATIES

Richtlijnen

- [Hoe reageren op grensoverschrijdend gedrag?](#)
- [Hoe reageren op agressie?](#)
- [Hoe reageren op seksueel gedrag?](#)
- [Hoe reageren op pesten, conflicten](#)

Tools om te oefenen op reageren

- [Over de grens?](#)
- [Schat situaties in](#)
- [Reageer zelf op situaties](#)